

DESKUNDIG BEHEER VAN KLEIN BOSCHBEZIT

door

Dr. G. HOUTZAGERS.

Het artikel van Dr. Beversluis in het Novembernummer 1940 van het Landbouwkundig tijdschrift, alsmede de gedachtenwisseling tusschen de H.H. Bonnema en Beversluis over het bovenstaande onderwerp in het April-nummer van dit tijdschrift, geven mij aanleiding tot het maken van een enkele opmerking.

Beide heeren zoeken wegen om voor het verspreide kleinboschbezit met niet te hooge kosten en — zooals thans blijkt, ook Beversluis — zonder dwang van hooger hand, een meer deskundig beheer met alle daaraan verbonden voordeelen, zoowel voor de eigenaars zelve als voor de gemeenschap, mogelijk te maken.

Beversluis wil zelfs al een Commissie benoemen, door de Ned. Boschbouwvereniging aan te wijzen, die voor het particuliere boschbezit in Nederland een indeeling in beheerscombinaties ontwerpt en maatregelen voorstelt voor invoering van een gecombineerd beheer voor verdeeld particulier boschbezit.

Nu zou ik toch ten opzichte van deze materie de vraag willen stellen: Is de Heer Beversluis hier niet bezig met het intrappen van een deur, die heel, heel wijd openstaat? Want wij hebben hier te lande daarvoor een uitstekend georganiseerde instelling, die in elke provincie één of enkele ambtsgebieden heeft (de gewenschte beheerscombinatie) en die door zijn organisatie al die voordeelen, die de H.H. zeer terecht zien in het gecombineerde boschbeheer volledig mogelijk maakt. Ik ga ze — terwille van de groote overeenstemming — even op den voet na (zie Bonnema, pag. 150).

1. *Voordeelen van centraal verkoopen van dunningen en andere producten.* De Nederlandsche Heidemaatschappij richtte hiervoor op haar afdeling „Houtsorteeringen”, die tot volle tevredenheid van alle boschbezitters deze taak reeds sedert 1907 vervult. Waar veel verspreid boschbezit ligt, wordt deze verkoop nog sterker gecentraliseerd in de door haar opgerichte houtmagazijnen, waardoor zelfs een eigenaar van 50 of minder hektaren bosch, volledig kan profiteren

van de voordeelen van aflevering van bepaalde sortimenten bij wagon-ladingen tegelijk, uitbeenen van elk waardevol stukje zaag- en paalhout, ook al produceert hij daarvan per jaar maar een enkele m³, enz.

2. *Toezicht van deskundig personeel* door combinatie van kleine perceelen. Een opzichter die een 20-tal verschillende kleine bezittingen onder zijn beheer heeft, is bij de Nederlandsche Heidemaatschappij geen zeldzaamheid.

3. *Voor gecombineerd aankopen van materialen, grondstoffen, plantsoen, zaazaden en verkoopen van producten*, heeft de Ned. Heide Mij. haar bemiddelingsdienst opgericht, waarvan het kleinste bezit kan profiteeren.

4. *Mogelijkheid van deskundig beheer*, eigenlijk hetzelfde als 2.

Wanneer de door *Bever sluis* voorgestelde Commissie wordt benoemd, dan zou ik haar toch den goeden raad willen geven niet in de eerste plaats naar Denemarken naar den Heer *Bondo* te gaan, doch voorloopig eerst eens dichter bij huis te blijven en eens precies te bestudeeren, hoe de Ned. Heide Mij. in Nederland het deskundig beheer van verspreid boschbezit regelt en mogelijk maakt. En op een manier dat geen enkele boschbezitter zal zeggen: „Waar bemoeien jullie je mee?” Want de regeling is volkomen vrijwillig. Meent de boschbezitter dat hij het voordeeliger zelf kan, dan kan hij er op staan den voet weer mede ophouden. Hetgeen ook herhaaldelijk voorkomt, door het later bijv. in eigen dienst overnemen van een geroutineerden voorwerker of boschbaas, die in dienst van de Ned. Heide Mij. tevoren een goede practische leerschool heeft doorgemaakt.

Vermoedelijk dat de Commissie bij de bestudeering van het vraagstuk dan wel tot de conclusie komt, dat er reeds één land is, waar alles wat *Bever sluis* wenschte, reeds bestaat, n.l. in Nederland.

Of er dan in dit opzicht hier niets te wenschen of te verbeteren overblijft? Ongetwijfeld *wel* en hier kom ik dan terecht bij het idee van *Ir. Bon n e m a*, genoemd onder no. 5 op pagina 150 en op pag. 151. Dat is dus het geven van bepaalde faciliteiten, eventueel subsidies voor bepaalde werkzaamheden aan boschbezitters, die hun eigendommen hebben gesteld onder deskundig boschbeheer. Daarvoor ga ik nu zelfs met *Bon n e m a* ook nog naar Denemarken. In Denemarken bestaat n.l. ook een Heidemaatschappij. De Deensche Heidemaatschappij is eveneens een groot lichaam, ouder dan de Ned. Heide Mij. (opgericht in 1866). Ik schreef hierover in het tijdschrift der Ned. Heide Mij. van 1927 o.a. het volgende (pag. 283 en 284):

„De geleidelijke ontwikkeling en uitbreiding van het arbeidsveld der Deensche Heidemaatschappij heeft een „groote overeenkomst met die van de Nederlandsche

„Heidemaatschappij hier te lande. Een belangrijk punt „van onderscheid is echter, dat onze Deensche Zuster- „maatschappij werkt met groote subsidies van het Rijk, „die voor allerlei verschillende doeleinden worden ver- „strekt. Naar de Heer F l e n s b o u r g, houtvester en „chef de bureau te Viborg, die met den Heer D a l g a s „de excursie medemaakte, mededeelde, bedraagt het to- „taal der subsidies thans circa $1\frac{1}{2}$ millioen kronen (ruim „1 millioen geulden). Zoo worden 80.000 kronen subsidie „gegeven voor kosten van beheer van boschbezittingen, „alsmede voor te verstrekken boschbouwkundige advie- „zen (het boschbouwpersoneel bestaat uit 10 houtvesters, „25 forstassistenten en 10 planteurs of opzichters).

„Verder 160.000 kronen voor het geven van kortin- „gen op de prijzen van boschplantsoenen voor kleinere „bebosschers. Deze moeten hun plantsoenen dan aan- „koopen via plaatselijke „Pflanzvereine“, wier planten „gecontroleerd en gekeurd worden door de Heidemaat- „schappij, terwijl deze ook tevoren advies geeft over te „gebruiken soorten, hoeveelheden en leeftijden. De kor- „ting bedraagt 40—50 % van den aankoop prijs en wordt „verleend na inlevering van de nota.

„Voor de mergeexploitatie wordt een subsidie gegeven „van 400.000 kronen. Hiervoor geeft de Maatschappij „aan de boeren een korting van $\frac{7}{10}$ der spoorvrachten, „na inlevering der vrachtbrieven. Voor de afdeling „waterbouw wordt een subsidie gegeven van 160.000 „kronen, voor aanleg van bouw- en grasland en drainage „220.000 kronen. Voor het geven van rentevergoeding „aan kleinere boeren voor hypotheek, voorschotten van „leenbanken enz. ontvangt de Maatschappij een subsi- „die van 200.000 kronen. Ieder geval wordt door het „plaatselijk personeel beoordeeld; de rentevergoeding „bedraagt in den regel 2 %.

„Particulieren, die hun bebosschingen onder leiding „der Heidemaatschappij stellen, waarbij zij de verplich- „ting op zich moeten nemen hun gronden blijvend als „bosch te exploiteeren, krijgen van den Staat een sub- „sidie van $\frac{1}{3}$ van de aanlegkosten.

„Het wil mij voorkomen, dat de Deensche Staat hier „aldus een zeer gezonde en voordeelige methode heeft „gevonden van samenwerking met en bevordering van „het particuliere initiatief. Immers op deze wijze wordt „via de Heidemaatschappij in allerlei richtingen buiten- „gewoon veel bereikt ter bevordering van de productivi- „teit van den bodem en ter vergrooting van de totale „oppervlakte bosch. Veel meer, veel goedkooper en „bovendien veel meer soepel en daardoor ook veel meer „aannemelijk dan bij een *rechtstreeksche* inmenging van „den Staat mogelijk zou kunnen zijn!”

Het wil mij voorkomen, dat ook Dr. Beversluis, wanneer hij dit leest, zal moeten toestemmen, dat de zaak veel eenvoudiger ligt dan hij zich had durven denken. De organisatie is er en is reeds af, wij hebben hiervoor dus geen Commissie meer noodig en kunnen direct de conclusie van Ir. Bonnéma overnemen (pag. 151): „Wanneer een subsidie of ev. andere tegemoetkomingen worden toegezegd, zal „het aan het „inzicht” der kleine boschbezitters niet meer „mankeeren en behoeven wij onze toevlucht niet te nemen „tot meer of minder dwingende maatregelen, die tegen onzen „aard indruischen en zeer zeker tegen dien van den bosch- „man”.

Eventueele bezwaren tegen de kosten van het beheer, die vooral bij den boschbouw de baten sterk voorafgaan, zouden in dit geval volkomen zijn opgeheven. Geen *verplicht* stellen van kleine bezittingen onder toezicht van de Nederlandsche Heidemaatschappij — ook dit gaat tegen den geest van den boschman in — doch wel de maatregel, dat particulieren, die hun bebosschingen onder leiding stellen van de Nederlandsche Heidemaatschappij, van de Overheid — na gepleegd overleg met het Staatsboschbeheer en overeenkomstig door dit lichaam te stellen regels — een subsidie krijgen in de aanlegkosten. Vanzelfsprekend zou hiermede gepaard moeten gaan een regeling betreffende de blijvende exploitatie als bosch.

Een laatste punt, waarop ik in dit verband zou willen wijzen, is de kwestie van het inrichten van overzichtelijke *boschbedrijfsregelingen*. Zooals vooral in de laatste tijden heel sterk naar voren is gekomen, is het op vrijwel ieder particulier boschbezit — zelfs ook vele grootere — ontbreken van een boschbedrijfsregelingen een groot bezwaar, dat inderdaad als een fout van het boschbezit hier te lande moet worden aangemerkt. De meeste boscheigenaars voelen daarvoor niet veel, ook al omdat het bosch hier steeds een veel grootere rol heeft gespeeld als object van natuurschoon en recreatie, dan als *productiebosch*. De kosten van het opmaken der plannen met karteeren en inventariseeren van het geheele boschbezit waren hun te hoog en ook al is een enkele boschbezitter hiertoe eens sporadisch overgegaan, en was deze in het bezit van bijv. een 10-jarig exploitatie- en kapplan, dan bleef dit bij een *éénmalige* opname en werd het geheel niet bijgehouden en ook na 10 jaren niet herzien en verder door- gewerkt.

Ook hierin ware verandering te brengen, het liefst door de kosten van deze plannen, hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk voor rekening van de Overheid te nemen, waarvoor uiteraard een onder Staatstoezicht gestelde subsidieregeling noodig zou zijn. In een periode als die welke wij nu doormaken, blijkt meer dan voldoende, dat zulks ook inderdaad een Staats-

belang is. Van hoe groote beteekenis zou het niet zijn voor alle mogelijke te nemen maatregelen inzake de houtvoorziening, indien men thans algemeen dergelijke plannen had en kon raadplegen! Nù zijn inventarisaties van voorraden van bepaalde sortimenten, het vaststellen van kaplicht en dergelijke eigenlijk niet meer dan een groote slag in de lucht.

Zou het nu niet gewenscht zijn, indien de Ned. Boschbouwvereniging in de plaats van de door den heer *Bever sluis* voorgestelde Commissie een andere instelde, die *deze* kwestie eens in studie nam. Die op zeer korten termijn een ontwerp moet opmaken van een eenvoudige en practische boschbedrijfsregeling, aangepast aan de hier te lande heerschende toestanden in het boschbezit. Wij hebben hierover — zooals Dr. *Bever sluis* in zijn eerste artikel in het Landbouwkundig Tijdschrift ook mededeelt — al eens een prijsvraag gehad, doch *deze* heeft niet tot resultaat geleid. Stelt men echter hiervoor thans een Commissie in, dan twijfel ik niet of op zeer korten termijn kan daarvoor een bruikbaar ontwerp in elkander worden gezet, waarmede onze Nederlandsche boschbouw bijzonder zal zijn gebaat. De Commissies der Ned. Boschbouwvereniging hebben al op velerlei gebied zeer nuttig werk geleverd. Zij hebben — behoudens een enkele uitzondering — over het algemeen ook getoond, dat zij *vlug* kunnen werken.
